

Голові разової спеціалізованої вченої ради
(спеціальність 061 Журналістика) у
Сумському державному університеті,
доктору наук із соціальних комунікацій,
професору кафедри журналістики та філології
Садівничому Володимирі Олексійовичу

РЕЦЕНЗІЯ

доктора наук із соціальних комунікацій, доцента,
доцента кафедри журналістики та філології
Яненка Ярослава Васильовича
на дисертаційне дослідження
Кривки Елеонори Тиберіївни
**«Сучасний тревел-медіатекст в українському інфопросторі:
тематика, формат, контент»,**
подане до захисту на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 06 «Журналістика» за спеціальністю 061 «Журналістика»

Комплексний розгляд дисертаційного дослідження Кривки Елеонори Тиберіївни на тему «Сучасний тревел-медіатекст в українському інфопросторі: тематика, формат, контент», представлене для захисту на здобуття ступеня доктора філософії на засіданні разової спеціалізованої вченої ради в галузі знань 06 «Журналістика» за спеціальністю 061 «Журналістика» у Сумському державному університеті, дає змогу зробити висновок щодо його актуальності, ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, достовірності та значущості отриманих результатів, наукової новизни, теоретичної та практичної цінності, надати загальну оцінку дисертації.

Ступінь актуальності теми дослідження.

Важливим для сучасних соціальних комунікацій є не лише вивчення теорії медіатексту, а й те, як він розвивається та трансформується з розвитком інноваційних технологій та появою кросмедійної журналістики. Сьогодні українська наука не має роботи, яка б комплексно розглядала сучасний тревел-медіатекст як жанрову одиницю. Отже, виникає потреба теоретичного осмислення сучасного тревел-медіатексту, його основних жанротвірних ознак, особливостей функціонування в сучасній українській кросмедійній

журналістиці. Що дозволить зрозуміти закономірності творення сучасного тревел-медіатексту й обґрунтувати його жанрово-композиційну своєрідність, контентне наповнення, визначити авторські інтенції щодо організації медіатексту. Усе це засвідчує актуальність теми дисертаційного дослідження.

Новизна, достовірність та ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дослідженні.

Наукова новизна дисертаційного дослідження Кривки Елеонори Тиберіївни має переконливий характер. Дисертанткою вперше систематизовано теоретичний матеріал та історико-журналістські дослідження тревел-медіатексту, з'ясовано структурну гетерогенність сучасного українського тревел-медіатексту, з'ясовано тенденції розвитку і трансформації жанру тревел-медіатексту в українській кросмедійній журналістиці, визначено поняття сучасного тревел-медіатексту, виокремлено форми інтракомпозиційної інтермедіальності в сучасних тревел-медіатекстах, схарактеризовано види вербальної та візуальної комунікації в тревел-медіатекстах досліджуваного періоду, описано види прояву авторських інтенцій в сучасних тревел-медіатекстах.

Доречним вважаємо визначення авторкою своєрідності сюжетно-композиційної будови, зокрема того, що інформація про шлях складається із паралельно або поодинокі існуючих двох основних елементів: дорога як частина простору і окремі її маркери. Ці слоти утворюють відкриту ланцюгову структуру, яка може бути неперервною або між окремими частинами якої можуть розміщуватися авторські ремарки з коментарями й роздумами про почуте, побачене та пережите.

Така відкритість тексту на змістово-смысловому, сюжетно-композиційному і знаковому рівнях дозволяють розглядати сучасний тревел-медіатекст як модель, для якої характерною є масмедійна інтертекстуальність у широкому розумінні терміна.

Проблемно-тематичний діапазон тревел-медіатекстів у дослідженні охоплено двома групами: тревел-медіатексти з фреймом «своя країна»; тревел-медіатексти з фреймом «інша країна». Також простежується більш вузька

проблемно-тематичні орієнтація: подорож географічним простором, взаємодія людини зі світом, культурно-історична, соціально-побутова, суспільно-економічна.

Вагомим є детальне вивчення Елеонорою Тиберіївною досліджуваних жанрових одиниць, і це дозволяє їй зробити висновок, що сучасний тревел-медіатекст формують різні медійні структури. Така закономірність обумовлює існування його як полікодової, інтермедіальної моделі з інтракомпозиційними зв'язками, що проявляються у двох формах: мультимедіальність та інтермедіальне покликання. Мультимедіальність сучасного тревел-медіатексту характеризується єдністю будь-якого мультимедіа, зокрема вербального тексту, образотворчого та фотомистецтва, інфографіки, відео, анімації, звука тощо. Інтермедіальне покликання, як форма, представлене імпліцитними та експліцитними видами.

Цінним вважаємо розуміння дисертанткою того, що важливим компонентом тревел-медіатексту постає автор, найперше, як учасник, споглядач та оповідач, також іміджмейкер, рекламіст, піарник, маркетолог, рідше, як аналітик, філософ, психолог тощо. Проаналізовані тревел-медіатексти належать авторам, які через описи географічного простору з маркерами шляху творять концепт «свій»–«інший», при цьому часто пом'якшують опозицію «своє-чуже», наближаючи до опозиції «своє-інше». Таке представлення дійсності автором зумовлює творення ним відповідної концептуальної картини світу, характерної саме йому, його типу мислення, освіченості, національній ідентичності.

Усі наведені в роботі положення підкріплені прикладами, з метою візуалізації отриманих результатів використовуються діаграми. Структура роботи – чітка й логічна, дисертація складається зі вступу, трьох розділів, розбитих на підрозділи, висновків, списку використаних джерел, додатку, що забезпечує повне та всебічне розкриття теми.

Із огляду на все вищезазначене, структура й обрані теоретико-методологічні підходи дослідження Кривки Елеонори Тиберіївни не викликають заперечень і засвідчують достовірність і глибину обґрунтування наукових положень.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

Дисертація має беззаперечне теоретико-практичне значення. Теоретичне значення роботи полягає в тому, що вона дає цілісне уточнене, науково обґрунтоване уявлення про жанрово-композиційну природу та структуру сучасного тревел-медіатексту, про роль та значення його жанротвірних елементів. Практичне значення результатів дослідження полягає в комплексному підході до вивчення особливостей розвитку українського тревел-медіатексту, що дає можливість сформулювати цілісне бачення цього внутрішньожанрового різновиду художньої публіцистики, визначити його типи, репрезентовані в сучасному медіапросторі. Результати дослідження можуть використовуватися при читанні лекцій та проведенні практичних занять із курсів для студентів спеціальності «Журналістика» з дисциплін «Сучасний медіатекст», «Публіцистика», «Художньо-публіцистична журналістика», «Теорія і методика журналістської творчості», «Конвергентні медіа» та ін. Напрацювання дисертантки можуть зацікавити журналістів-практиків та редакторів сучасних інтернет-ЗМІ. Окремі положення дослідження можуть бути використані при створенні навчальних посібників, що є свідченням теоретичної значущості одержаних результатів.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях.

Основні положення і результати дисертації викладено в 9 роботах, із яких 4 статті у фахових збірниках і журналах (одна з них у співавторстві з науковим керівником), 1 стаття в іноземному виданні (у співавторстві з науковим керівником), 2 – у виданні індексованому в міжнародній наукометричній базі (Scopus) (у співавторстві), 1 стаття (додатково відображає наукові результати дисертації), 1 опублікованих тез доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. Всі ці публікації збагачують наукову базу дослідження та підтверджують його актуальність для журналістикознавства.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації (протокол перевірки

роботи на плагіат системою Unicheck від 25.11.2022 р.). Дисертація Елеонори Кривки містить посилання на згадані в тексті джерела інформації, у випадку використання тверджень, розробок, відомостей та ідей інших дослідників дотримано вимоги норм законодавства про авторське право. Усі посилання оформлені коректно та не мають ознак плагіату.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Високо оцінюючи наукове й практичне значення дисертації Кривки Елеонори Тиберіївни, висловимо деякі зауваження та побажання, більшою мірою дискусійного характеру:

1. У дисертації зазначено, що «яскраво вираженим у тревел-медіатекстах є туристичний рекламний дискурс» (с.67). Втім, це ствердження не підкріплено цифрами. Якщо у дисертаційному дослідженні було проаналізовано 578 матеріалів, то варто було зазначити кількість (відсоток), яку з них можна віднести до туристичного рекламного дискурсу.

2. У формулюванні наукової новизни зазначено: «удосконалено підходи до вивчення зображальних засобів сучасного тревел-медіатексту» (с.24). Підходи потребують уточнення, їх варто було б конкретизувати у формулюванні наукової новизни. Можливо, тут варто було б додати перелік зображальних засобів.

3. У формулюванні наукової новизни (с. 24) дисертантка пише: «набуло подальшого розвитку дослідження жанротвірних елементів тревел-медіатексту». На наш погляд, доцільно було зазначити вчених, концепції та дослідницькі роботи яких набули подальшого розвитку у зазначеному контексті.

4. У результатах контент-аналізу, наведених у п.4 Висновків (с. 191-192) дисертантка зазначає відсотки про те, мандрівки на які континенти найчастіше відображені у проаналізованих публікаціях. Далі зазначено, що «Причинами такого вибору маршрутів стали безвіз для громадян України до країн Євросоюзу з 2017 року, початок військового конфлікту на сході України та анексія Криму у 2014 році, карантинні обмеження, пов'язані з пандемією Covid-2019». Але чи дійсно це всі причини, якими обумовлено пріоритетність вибору мандрівок? Можливо, дисертантці варто було б спробувати проаналізувати суб'єктивні

причини такого вибору, зокрема наскільки особистість певного автора публікацій обумовлювали вибір ним тревел-напрямків.

Втім, висловлені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам.

Загалом дисертація Е. Т. Кривки є комплексним серйозним дослідженням, яке виконано на високому рівні, містить необхідні теоретичні обґрунтування, має наукову новизну і практичну цінність. Дисертації притаманний логічний і доказовий науковий стиль викладу. Є підстави вважати, що основні завдання, поставлені в дисертації, успішно вирішені. Дисертація є самостійним і вагомим дослідженням, що дасть поштовх для нових наукових студій у сфері мас-медіа.

На підставі зазначеного вважаємо, що дисертація Кривки Елеонори Тиберіївни «Сучасний тревел-медіатекст в українському інфопросторі: тематика, формат, контент» за своїм науковим рівнем, актуальністю виконаних досліджень, практичним значенням, обсягом і оформленням цілком відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 06 «Журналістика» зі спеціальності 061 «Журналістика».

Рецензент:

**доктор наук із соціальних комунікацій, доцент,
доцент кафедри журналістики та філології
Сумського державного університету**

Я. В. Яненко

